

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์ที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตลาดโรงเกลือ ว่าภายใต้การจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลในท้องถิ่น กับบุคคลต่างเชื้อชาติที่หลั่งไหลเข้ามาในลักษณะการจับจ่ายซื้อขายสินค้าและการนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ทำให้ชุมชนได้ผลผลิต มีการดำรงอยู่มีระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โครงสร้างทางสังคมจึงเปลี่ยนแปลงไปดังนั้นการศึกษาวิจัยถึงปรากฏการณ์การเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลง การดำรงอยู่ ต้องทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์สังคมที่มีความซับซ้อน หลากหลายและเชื่อมโยงกันในหลายมิติ การพยายามทำความเข้าใจถึงวิธีการที่บุคคลให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆรอบตัว เพื่อเชื่อมโยงไปถึงคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีคิดและการกระทำของบุคคล ย่อมทำให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่ศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงควรใช้วิธี วิทววิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีลักษณะและระเบียบวิธีวิจัยระดับลึก ที่ผู้ศึกษาจะต้องคำนึงอย่างละเอียด รอบคอบ ดังนั้น มีขั้นตอนวิจัยดังนี้

1. สนามในการศึกษา
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีรวบรวมข้อมูล

สนามในการศึกษา (Field of Study)

พื้นที่หรือใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว การเลือกสนามหรือพื้นที่ศึกษานับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากสนามที่ทำการศึกษาก็คือพื้นที่ชายแดนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยต้องการเข้าถึงเพื่อหา คำอธิบาย การเลือกสนามจึงได้เจาะจงเลือกอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความสำคัญของประเด็น ปัญหาการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

ประเทศเป็นอย่างมาก และจะส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นบ้านเกิดของผู้วิจัยได้เป็นอย่างดีในหลายมิติ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงจูงใจในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ และการเข้าถึงพื้นที่วิจัยก็สามารถทำได้อย่างสะดวก ปลอดภัย เนื่องจากเป็นบ้านเกิดของผู้วิจัย ทำให้สามารถสร้างความคุ้นเคย และมีความสะดวกปลอดภัยในการเดินทางและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลักได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยและนำข้อมูลมาศึกษาถึงการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ การดำรงอยู่ และ การเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว รวมทั้งแนวทางพัฒนาตลาดโรงเกลือ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์ต่างๆ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมตามปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี

การเข้าสู่สนาม

หลังจากเลือกพื้นที่หรือสนามการศึกษาคือตลาด โรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ เดินทางไปสำรวจพื้นที่ก่อนเข้าสู่สนามจริง โดยนำร่างแนวคำถามไปใช้ทดลองสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อทดสอบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถเข้าใจแนวคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งตอบคำถามอย่างสอดคล้องและครอบคลุมครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการหรือไม่ เพื่อจะได้้นำแนวคำถามมาแก้ไข ปรับปรุงแนวคำถามให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยเบื้องต้นกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานและทำหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีถึงผู้ให้ข้อมูลหลักก่อน ต่อจากนั้นจึงเข้าสู่สนามเพื่อสังเกต สัมภาษณ์ระดับลึก สันทนาการกลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

สำหรับการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึกนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวคำถาม (Guideline) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และปัญหาการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ รวมทั้งเชื่อมโยงไปถึงการให้ความหมายต่อการเปลี่ยนแปลง และแนวทางพัฒนาต่อไป แล้วจึงนำร่างแบบสอบถามไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญวิจัยเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ แล้วจึงปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

นอกจากนั้นยังใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เช่น การสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่ออธิบายให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของคำถาม หรือการทำให้ประเด็นคำถามบาง

ประเด็นที่คลุมเครือให้มีความชัดเจนขึ้น รวมทั้งทำหน้าที่สังเกต สีหน้า ท่าทางและแววตาของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ระดับลึกเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนะ หรือมุมมองต่อคำถามมากที่สุด โดยผู้วิจัยจะพยายามเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลด้วยการสร้างความคุ้นเคยและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่น การสัมภาษณ์ในลักษณะการไปเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือในร้านค้าด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้สะท้อนทัศนะและมุมมองของตนต่อปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาวิจัยอย่างเต็มที่

นอกจากนั้น เพื่อให้การเข้าสู่สนามมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้วิจัยได้วางแผนและเตรียมการเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลทางกายภาพและประวัติชุมชนรวมทั้งสภาพบริบทต่างๆ ก่อน และได้นำคณะผู้เก็บข้อมูลซึ่งเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งทุกคนได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประเด็นการวิจัย กรอบความคิดในการศึกษารวมทั้งแนวคำถามล่วงหน้าเป็นอย่างดีแล้วเข้าไปสำรวจพื้นที่ก่อน โดยภายหลังเมื่อกลับออกมาก็ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสัมภาษณ์ การแบ่งหน้าที่รวมทั้งการประสานงานในการเก็บข้อมูลก่อนเข้าเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

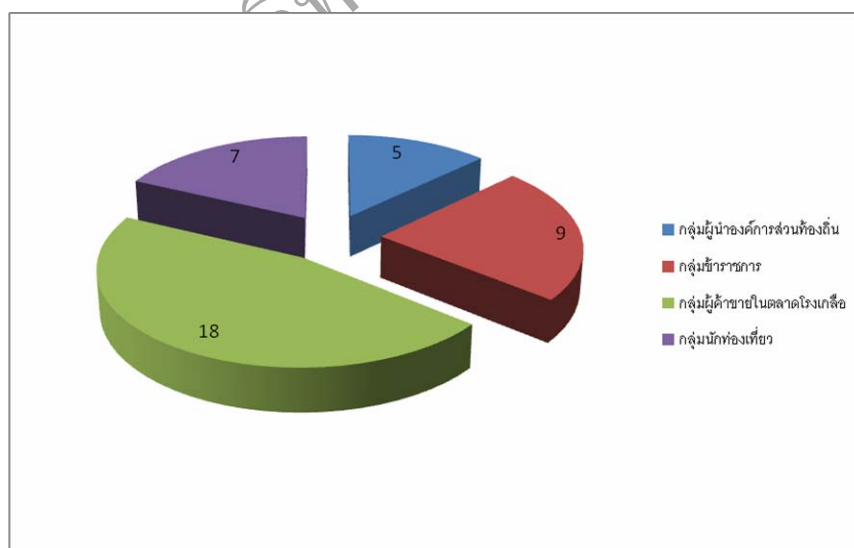
ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือบุคคลที่อยู่ในพื้นที่วิจัยมานาน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว รวมทั้งเข้าใจแนวทางการพัฒนาในพื้นที่การค้าตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่วิจัย คือ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดโรงเกลือ กลุ่มบุคคลทั่วไป ประกอบด้วยบุคคลทั่วไปที่มาใช้บริการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ใช้แรงงานขนย้ายสินค้าในตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 39 คน

การเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ผู้ให้สัมภาษณ์ระดับลึกหรือบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก นับว่าเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ในการศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) ซึ่งจะกำหนดลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้กว้าง ๆ ตามกรอบแนวคิดที่สร้างขึ้น เช่น ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อตลาดโรงเกลือ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้แทนกลุ่มสตรีและแม่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้อาวุโส รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ โดยคำนึงถึงความหลากหลาย

ของการให้ความหมายตามลักษณะที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ อายุ เพศ อาชีพ ฯลฯ ซึ่งบุคคลเหล่านี้สะท้อนออกมาตามมุมมองของตน แล้วจึงนำมโนทัศน์ที่ได้มาเชื่อมโยงกับการใช้ความไวต่อทฤษฎี (Theoretical sensitivity) สร้างและจัดหมวดหมู่ มโนทัศน์เข้าด้วยกันเพื่อให้สามารถเลือกหรือกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักรายต่อไป โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งสิ้น 39 คน คือ 1) กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 คน 2) กลุ่มข้าราชการจำนวน 9 คน 3) กลุ่มผู้ค้าขายในตลาดโรงเกลือจำนวน 18 คน และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 7 คนดังรายละเอียดตามตารางที่ 3.1 และ 3.2 รวมถึงภาพที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มที่	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน
1	กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น	5
2	กลุ่มข้าราชการ	9
3	กลุ่มผู้ค้าขายในตลาดโรงเกลือ	18
4	กลุ่มนักท่องเที่ยว	7

ภาพที่ 3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตารางที่ 3.2 ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ลำดับ	เพศ	อายุ (ปี)	อาชีพ	สถานภาพ
1. คำกীর เนียมริน	ชาย	51	ข้าราชการ	สมรส
2. สุภา น้อยมณี	ชาย	53	ข้าราชการ	สมรส
3. สุพจน์ เขียนโพธิ์	ชาย	50	ข้าราชการ	สมรส
4. วีรศักดิ์ นवलแก้ว	ชาย	62	ค้าขาย	สมรส
5. ดต. เสรี จันทร์อินทร์	ชาย	53	ข้าราชการ	สมรส
6. อ. วัฒนา ลิขิตปัญญา	หญิง	44	ข้าราชการ	สมรส
7. สวาท พันธุ์มาก	หญิง	42	ข้าราชการ	สมรส
8. อ.ฉลอง อารทรากร	ชาย	68	ข้าราชการเกษียณ	สมรส
9. หนึ่งฤทัย สายมาอินทร์	หญิง	40	ค้าขาย	สมรส
10. หมวย กัลยา	หญิง	39	ค้าขาย	สมรส
11. อิม สีวอน	หญิง	50	ค้าขาย	สมรส
12. จัน สิริยา	หญิง	42	ค้าขาย	สมรส
13. เสน รานุช	ชาย	45	ค้าขาย	สมรส
14. ชัย จันทา	ชาย	55	ค้าขาย	สมรส
15. อำพร น้อมหนู	หญิง	51	ค้าขาย	สมรส
16. ทองคำ ประທังคำ	หญิง	70	แม่บ้าน	สมรส
17. สมชาย กำเนิด	ชาย	42	ค้าขาย	สมรส
18. สมบูรณ์ โชคศิริถาวรกุล	ชาย	42	ค้าขาย	สมรส
19. เกษม กระจาย	ชาย	48	ค้าขาย	สมรส
20. สมชาย บังใบ	ชาย	39	ค้าขาย	สมรส
21. รินทร์ ทรัพย์มาก	หญิง	32	ค้าขาย	สมรส
22. ทศพล อรัญ	ชาย	40	ค้าขาย	สมรส
23. วินัย รักสัตย์	ชาย	65	ค้าขาย	สมรส
24. วิชญ์ ประดับทอง	ชาย	63	ค้าขาย	สมรส
25. บรรเทา ยิ่งสมบัติ	ชาย	45	ค้าขาย	สมรส
26. ชลทิศ เขามหิงส์	หญิง	42	ค้าขาย	สมรส
27. อรอำนวย รักเพื่อน	หญิง	37	ข้าราชการ	สมรส
28. ดต. สมพร พรสวัสดิ์	ชาย	45	ข้าราชการ	สมรส
29. ดต. สุเทพ มะลิซ้อน	ชาย	43	รับจ้าง	สมรส
30. วิเชียร ไทธานี	ชาย	43	ข้าราชการ	สมรส

ตารางที่ 3.2 ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย (ต่อ)

ลำดับ	เพศ	อายุ (ปี)	อาชีพ	สถานภาพ
31. นำพล สุขนิรันดร์	ชาย	44	ข้าราชการ	สมรส
32. นิพนธ์ ประທังคำ	ชาย	52	ค้าขาย	สมรส
33. ประภทธรร ซ้อมาก	หญิง	37	แม่บ้าน	สมรส
34. เสกสรรค์ พรสวัสดิ์	ชาย	39	รับจ้าง	สมรส
35. พรพรรณ สุนทรนันท์	หญิง	42	แม่บ้าน	สมรส
36. นิตินาติ สุนทรนันท์	ชาย	44	รับจ้าง	สมรส
37. สงกรานต์ นามโส	หญิง	35	แม่บ้าน	สมรส
38. สุพัฒน์ สิงห์แก้ว	ชาย	39	รับจ้าง	สมรส
39. วัฒนารอบรู้	ชาย	45	รับจ้าง	สมรส

การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการระบุนอย่างกว้างๆ ในเบื้องต้นก่อน โดยไม่เจาะจงว่าจะ เก็บข้อมูลจากใคร ลักษณะใด หรือต้องการข้อมูลจำนวนมากเท่าใด ความไวต่อทฤษฎีและมโนทัศน์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักรายแรกจะเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงผู้ให้สัมภาษณ์รายอื่นๆ เมื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมก็จะนำมาวิเคราะห์ตีความเพื่อสร้างและจัดหมวดหมู่มโนทัศน์เหล่านั้นออกเป็นคุณสมบัติ (Property) หรือมิติ (Dimension) ต่างๆ แล้วเลือกผู้ให้สัมภาษณ์รายต่อไปอีก กระบวนการเช่นนี้จะดำเนินต่อไปเรื่อยๆ จนกระทั่งพบว่า การหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากการสร้างมโนทัศน์เริ่มเป็นแบบแผนที่ซ้ำกันและแน่นอนและข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว (Saturate) คือไม่มีข้อมูลที่แตกต่างออกไปอีกแล้ว แม้จะมีข้อมูลเพิ่มเติมอีกก็มิได้ให้มโนทัศน์ที่แตกต่างกันไป (Negative case) ซึ่งหมายถึงว่า ทฤษฎีได้ถึงจุดอิ่มตัวแล้ว (Theoretical saturation) กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงยุติลง ดังนั้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต การจดบันทึก หรือการสัมภาษณ์ระดับลึกนั้น จึงเป็นไปเพื่อรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างรอบด้าน โดยอาศัยการบรรยายเหตุการณ์ การเล่าประสบการณ์ต่างๆ อย่างละเอียด เพื่อที่จะเข้าถึงความหมายของปรากฏการณ์และบริบทที่เชื่อมโยงไปสู่การอธิบายการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงตลาดโรงเกลือ รวมทั้งแนวทางพัฒนาอย่างถูกต้องตรงกับความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก/แนวทางการสนทนากลุ่ม (Guideline)

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก ได้สร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัย เรื่องการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง และแนวทางพัฒนาตลาดโรงเกลือจากการทบทวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเพื่อให้การสร้างเครื่องมือศึกษาวิจัยได้แนวคำถามที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำ ร่างแนวคำถามนี้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยมีการสัมภาษณ์ จดบันทึก และบันทึกเสียง ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

1.1 อาจารย์ ดร. อรสุดา เจริญรัต

ผู้อำนวยการกองโครงการสัมพันธ์ สำนักพระราชพิธี

1.2 อาจารย์ ดร.นงเยาว์ อุทุมพร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

1.4 อาจารย์ ดร.หลุยส์ อัมสุทธิ

ผู้อำนวยการโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเทปบันทึกเสียงมาถอดความ และวิเคราะห์ร่วมกับอาจารย์ที่ สอนการวิจัยเชิงคุณภาพว่าได้ข้อมูลครบถ้วนตามต้องการหรือไม่แนวคำถามกระชับเข้าใจง่าย หรือไม่ ปรับปรุงแก้ไขพร้อมพัฒนาทักษะในการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้ง ตรวจสอบความครอบคลุมของแนวคำถามตามกรอบแนวคิด

2. เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลวิจัย

1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Studies)

1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน ของพื้นที่ตลาดโรงเกลือ

2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงและแนวทางพัฒนาตลาด
โรงเกลือ

1.2 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Filed studies) ดำเนินการดังนี้

1) สังเกตกิจกรรม และบริบทของชุมชน ตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ
จังหวัดสระแก้ว โดยการใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) เป็นการ
สังเกตเหตุการณ์ทั่วไปและสภาพโดยส่วนรวมของตลาดโรงเกลือ

2) การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ประกอบการ
ธุรกิจในตลาดโรงเกลือ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3) การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 2 กลุ่มดังนี้

3.1) ผู้ให้ข้อมูลหลักจากภาครัฐ ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นและผู้รู้จำนวน 8
คน

3.2) ผู้ให้ข้อมูลหลักจากภาคเศรษฐกิจการค้าในตลาดโรงเกลือจำนวน 7 คน

4) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แบบ
สัมภาษณ์ระดับลึก ซึ่งได้จัดทำขึ้น สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือจำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่
และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดย การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำเป็นระยะ
ๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละวัน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ
อย่างต่อเนื่อง (Constant comparative analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก
โดยผู้วิจัยให้รหัส (Coding) ข้อมูลแบบคำต่อคำ บรรทัดต่อบรรทัด และจัดหมวดหมู่ จำแนก
ประเภทข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุปที่เป็นลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลชุดนั้น (Hutchinson,
1986, pp. 122-123) การให้รหัสข้อมูลในระยะแรก เพื่อจัดระบบหัวข้อ จำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล
ค้นหาคำสำคัญหรือมโนทัศน์สำหรับการตั้งคำถามสัมภาษณ์คนต่อไป

จากรหัสข้อมูล ผู้วิจัยทำการบันทึกความคิด คำถาม และตีความข้อมูล แล้วนำไป
สร้างข้อสรุปชั่วคราว ซึ่งจะช่วยให้การตรวจสอบข้อมูล หาข้อมูลเพิ่มเติมและกำจัดข้อมูลที่ไม่
ต้องการออกจากคำถามต่าง ๆ ที่เกิดจากการวิเคราะห์ เปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง และนำไปใช้ถาม
ผู้ให้ข้อมูลหลักรายอื่น ๆ เพื่อให้การบันทึกข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักมีความสมบูรณ์ เป็นไปอย่างมี
เป้าหมาย มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จะได้รับการ
ตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อ
ค้นพบเบื้องต้นอันได้จากข้อสรุปชั่วคราวที่ถูกตรวจสอบและยืนยันแล้ว เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของ

ข้อสรุปย่อยด้วยกัน เพื่อสร้างบทสรุปสำหรับนำข้อมูลไปสู่ข้อเสนอเพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ทั้งหมดนี้นำไปสู่การวิเคราะห์ผลการวิจัย ซึ่งเป็นหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical Generalization)

3. การนำเสนอการวิจัย

นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) สำหรับการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์มาตอบปัญหาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนด โดยนำเสนอผลการวิจัย 7 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 บริบทของตลาดโรงเกลือ

บทที่ 5 การเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

บทที่ 6 แนวทางพัฒนาของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ